

POSTANOWIENIE

Dnia 18 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Waldemar Płóciennik

SSN Zbigniew Puskarski

w sprawie **Z.K.**

skazanej z art. 286 § 1 k.k. i inn

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 18 marca 2025 r.

wniosku sygnalizacyjnego obrońcy skazanej w przedmiocie wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2024 r., V KK 256/23, o oddaleniu kasacji obrońcy jako oczywiście bezzasadnej,

p o s t a n o w i ł:

- 1. na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. wznowić postępowanie kasacyjne;**
- 2. uchylić postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2024 r., V KK 256/23 o oddaleniu kasacji wniesionej przez obrońcę skazanej Z.K. i kasację obrońcy wymienionej skazanej przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu Izbie Karnej w postępowaniu kasacyjnym,**
- 3. obciążyć Skarb Państwa kosztami postępowania o wznowienie postępowania.**
- 4. zarządzić zwrot wniesionej opłaty od wniosku o wznowienie postępowania.**

[WB]

UZASADNIENIE

W tej sprawie, Sąd Najwyższy postanowieniem z 31 maja 2021 r. (sygn. akt III KK 172/20) oddalił jako oczywiście bezzasadną kasację obrońcy skazanej Z.K. wniesioną od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 30 października 2019 r., sygn. IX Ka 297/19 zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Toruniu z dnia 5 grudnia 2018 r., sygn. II K 1397/15. Następnie, Sąd Najwyższy postanowieniem z 21 czerwca 2023 r., V KO 17/22 uchylił, z urzędu - w trybie wznowieniowym – wskazane postanowienie o oddaleniu kasacji jako oczywiście bezzasadnej. Sprawa została przydzielona do referatu SSN M.B. Wniosek m.in. obrońcy skazanej o przeprowadzenie wobec tej sędzi testu niezawisłości i bezstronności został zarządzeniem Prezesa Izby Karnej odrzucony. Postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2024 r., V KK 256/23, wydanym przez SSN M.B., kasacja obrońcy skazanej została oddalona jako oczywiście bezzasadna.

Do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek obrońcy skazanej o wznowienie postępowania kasacyjnego, z uwagi na okoliczność orzekania w tej sprawie (w składzie jednoosobowym) sędzi M.B. powołanej na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2018.3), której test niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej ma wynik negatywny, co skutkuje, że taka sędzia nie może stworzyć składu sądu należycie obsadzonego, zgodnego z wymogami prawa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zawarta we wniosku obrońcy skazanej sygnalizacja o jakiej mowa w art. 9 § 2 k.p.k., skutkowałą wznowieniem postępowania kasacyjnego z urzędu.

Autor sygnalizacji trafnie wskazał, że nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zachodzi wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2018.3). Tego rodzaju wykładnia przepisu art. 439 § 1 pkt 2

k.p.k. została dokonana przez Sąd Najwyższy w pkt 1 powołanej we wniosku obrońcy uchwały z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20. Jak trafnie wywiedziono w szeregu orzeczeń Sądu Najwyższego wydanych po zapadnięciu tej uchwały, zachowała ona moc obowiązującą, wiążąc wszystkie składy Sądu Najwyższego [(art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz. U. 2023.1093)], a poglądu tego nie może zmienić fakt wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, OTK - A, poz. 61 [zob. w tym przedmiocie postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21, OSNK 2021, z. 10, poz. 41, z dnia 29 września 2021 r., V KZ 47/2, i z dnia 21 stycznia 2022 r., II CO 6/22; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22, OSNPiUS 2022, nr. 10, poz. 95 i uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2022, z. 6, poz. 22)].

Oczywistym tym samym jest, że wydane przez Sąd Najwyższy – w składzie z udziałem SSN M.B. – orzeczenie jest, z uwagi na tryb powołania tej sędzi na urząd sędziego Sądu Najwyższego, dotknięte bezwzględną przyczyną odwoławczą, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Sąd Najwyższy w składzie z udziałem takiej sędzi nie stanowi sądu ustanowionego ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie prawa człowieka i podstawowych wolności, a tym samym nie gwarantuje prawa do rzetelnego procesu (por. wyroki ETPCz: z dnia 22 lipca 2021 r., Reczkowicz przeciwko Polsce, skarga nr 43447/19; z dnia 8 listopada 2021 r., Dolińska – Ficek i Ozimek przeciwko Polsce, połączone skargi nr 49868/19 i 57511/19; z dnia 3 lutego 2022 r., Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce, skarga nr 43572/18, Wałęsa przeciwko Polsce, skarga nr 50849/21). Wprawdzie orzeczenia te dotyczyły sędziów orzekających w Izbach: Dyscyplinarnej, Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oraz Cywilnej, mają one wszelako bezpośrednie przełożenie także na składy orzekające Sądu Najwyższego w Izbie Karnej z udziałem osób powołanych na urząd sędziego SN w tożsamym trybie. W przypadku sędzi M.B., w kontekście możliwości utworzenie z jej udziałem sądu należycie obsadzonego, należało uwzględnić również okoliczności, które doprowadziły do jej obecnego orzekania w Izbie Karnej Sądu Najwyższego, poczynając od sposobu jej powołania do mającej charakter sądu specjalnego Izby

Dyscyplinarnej, w nietransparentnej procedurze w 2018 r., poprzez jej przeniesienie do legalnej Izby Karnej decyzją osoby pełniącej funkcję Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, w sposób stanowiący ominięcie wymogów określonych w art. 179 Konstytucji RP (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 października 2023 r., II KK 82/23; z dnia 7 marca 2024 r., IV KK 571/23). Sąd Najwyższy w tym składzie w pełni podziela wyrażony w powołanych orzeczeniach pogląd, uznając za uzasadnione stwierdzenie, iż akty nominacji na stanowiska w Izbie Dyscyplinarnej, która w powołanych już w uzasadnieniu orzeczeniach ETPCz została uznana za organ niespełniający konstytucyjnego i konwencyjnego kryterium sądu niezależnego i bezstronnego „ustanowionego ustawą”, podjęte przez Prezydenta RP wyłącznie w ramach konkursu na stanowiska w tej Izbie, nie obejmują powołania do każdej Izby Sądu Najwyższego i tym samym nie wywołują skutków związanych z takim powołaniem. Wadliwość tego powołania nie może prowadzić do usankcjonowania pierwotnej wady, tym bardziej uprawniać do orzekania w innej Izbie Sądu Najwyższego. Ta pierwotna wadliwość powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego w konkursie do Izby Dyscyplinarnej nie może być również konwalidowana w drodze wtórnych, mających charakter techniczny zabiegów prawnych. Skutek taki mógłby zostać osiągnięty wyłącznie przez przeprowadzenie prawidłowej procedury powołania i to powołania do prawidłowo ukształtowanego sądu.

Argumentując za możliwością wznowienia postępowania w tej sprawie podnieść należało, że nie można wyłączyć stosowania gwarancji z art. 6 ust. 1 EKPC z etapu postępowań, które toczą się już po uprawomocnieniu się orzeczenia o skazaniu oskarżonego. Nie rozwijając tej kwestii nadmiernie wypada jedynie odesłać do uzasadnienia postanowienia Sądu Najwyższego w sprawie I KZ 29/21 i wyroku ETPCz (Wielka Izba) z dnia 11 lipca 2017 r., *Moreira Ferreira przeciwko Portugalii* (skarga nr 19867/12), gdzie stwierdzono, że art. 6 Konwencji znajduje zastosowanie w aspekcie karnym do postępowań zaklasyfikowanych jako nadzwyczajne w prawie krajowym, gdy sąd krajowy zostaje wezwany do rozstrzygnięcia zarzutu (§ 65). Skoro zatem ten etap postępowania karnego, tj. postępowanie kasacyjne objęte jest gwarancjami zawartymi w Konwencji, to trzeba stwierdzić, iż każde orzeczenie wydane przez skład Sądu Najwyższego, w którym

uczestniczyła SSN M.B. stanowi podstawę do złożenia skargi na podstawie art. 6 ust. 1 EKPC, zaś zważywszy na stabilną linię orzecniczą ETPCz w tym zakresie, nie trudno stwierdzić, iż bardzo prawdopodobne jest wydanie orzeczenia na korzyść skarżącego, co najmniej w zakresie roszczenia odszkodowawczego wynikającego z pozbawienia strony skarżącej prawa do rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC. Oddalenie kasacji przez sędzię M.B. stanowiło niewątpliwie zamknięcie etapu nadzwyczajnego środka zaskarżenia, którego podstawy określają przepisy art. 519 k.p.k. i art. 523 k.p.k., a obecne żądanie wznowienia postępowania kasacyjnego należy postrzegać jako ostatnią możliwość do usunięcia wady zaistniałej w toku postępowania kasacyjnego, zanim strona chciałaby skorzystać z prawa do skargi opartej na naruszeniu prawa gwarantowanych w EKPC.

Sąd Najwyższy w tym składzie podtrzymuje również pogląd wyrażony w postanowieniu z dnia 14 czerwca 2023 r., II KO 73/22, że w formule z art. 540 § 1 k.p.k. „postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem” mieści się także postępowanie, w którym wydano postanowienie o oddaleniu wniosku o wznowienie postępowania oraz postanowienie o oddaleniu kasacji, są to bowiem orzeczenia kończące postępowanie sądowe – odpowiednio: co do wznowienia postępowania oraz kasacji. Wznowienie postępowania kasacyjnego zakończonego oddaleniem kasacji jest w związku z tym dopuszczalne zarówno na wniosek (art. 540 § 1 pkt 1, § 2 i § 3 k.p.k.), jak i z urzędu (art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 k.p.k.), a jedyną podstawą wznowieniową wyłączoną w takim przypadku jest przesłanka *propter nova* uregulowana w art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k. Taka wykładnia przepisu art. 540 § 1 k.p.k. oraz art. 542 § 3 k.p.k. zaakceptowana została w wielu orzeczeniach (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 czerwca 2023 r., III KO 43/23; z dnia 21 czerwca 2023 r., V KO 17/22; z dnia 27 czerwca 2023 r., II KO 84/21; z dnia 18 października 2023 r., I KO 33/23) i brak jest podstaw tak natury faktycznej jak i prawnej aby od dominującej obecnie linii orzecniczej odstąpić. Stanowiska tego nie mogą zmienić te decyzje Sądu Najwyższego, które zostały wydane w składach z udziałem osób powołanych na urząd sędziego Sądu Najwyższego z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy o KRS z 2017 r. (zob. postanowienia: z dnia 2 sierpnia 2023 r., I KZ 10/23;

z dnia 28 marca 2024 r., I KO 52/23). Po pierwsze, brak w nich wykładni powołanych wyżej przepisów rozdziału 56 Kodeksu postępowania karnego, która podważyłaby interpretację tych przepisów dokonaną we wskazanych wcześniej postanowieniach Sądu Najwyższego wydanych od dnia 14 czerwca 2023 r. Po drugie, z uwagi na ukształtowanie składów orzekających w tych dwóch sprawach, wydane orzeczenia dotknięte były uchybieniem w postaci bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k..

Reasumując, Sąd Najwyższy uznał, że w konsekwencji ujawnienia w tej sprawie, na etapie postępowania kasacyjnego uchybienia o jakim mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., konieczne jest wznowienia postępowania kasacyjnego, co z kolei implikowało uchylenie postanowienia z dnia 26 lipca 2024 r., V KK 256/23, w całości i przekazanie kasacji obrońcy skazanej do ponownego rozpoznania w postępowaniu kasacyjnym, które powinno zostać dokonane przez należycie obsadzony skład sądu.

Z tych względów orzeczono jak na wstępie.

Waldemar Plóciennik Marek Pietruszyński Zbigniew Puskarski
[WB]

Uzasadnienie zdania odrębnego złożonego od postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2025 r., V KO 148/24

Kwestia dopuszczalności wznowienia postępowania kasacyjnego jest zagadnieniem niejednolicie postrzeganym w praktyce orzeczniczej Sądu Najwyższego. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2025 r., V KO 148/24, zostało wydane przy założeniu, że przepisy ustawy procesowej nie sprzeciwiają się wznowieniu tego postępowania, jednak w jego części motywacyjnej pominięto i tym samym nie wykazano wadliwości postanowienia składu 7 sędziów Sądu Najwyższego (co istotne, legalnie nominowanych) z dnia 23 marca 2023 r., I KZP 17/22, (OSNK 2023, nr 4, poz. 20). Postanowieniem tym odmówiono podjęcia uchwały w przedmiocie pytania Sądu Najwyższego:

„Czy oddalenie kasacji przez skład Sądu Najwyższego, w którym bierze udział sędzia powołany do Sądu Najwyższego w wyniku procedury przeprowadzonej przed Krajową Radą Sądownictwa, której skład ukształtowano w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3) jest prawomocnym orzeczeniem kończącym postępowanie sądowe w rozumieniu art. 542 § 3 k.p.k.?” - jednak w części motywacyjnej orzeczenia przeprowadzono obszernie i moim zdaniem przekonujące rozważania, które doprowadziły do tezowanej konkluzji, że „orzeczenie o oddaleniu kasacji nie jest prawomocnym orzeczeniem kończącym postępowanie sądowe w rozumieniu art. 540 § 1 k.p.k.”. Ten pogląd wprost prowadzi do wniosku, potwierdzonego w uzasadnieniu postanowienia, że skład 7 sędziów Sądu Najwyższego opowiedział się przeciwko dopuszczalności wznowienia postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego o oddaleniu kasacji.

Jak wspomniałem, wywody przedstawione przez Sąd Najwyższy w postanowieniu składu 7 sędziów z dnia 23 marca 2023 r., I KZP 17/22, uznaję za przekonujące, a skoro nie zostały podważone w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2025 r., V KO 148/24, uznałem za słuszne złożyć zdanie odrębne do tego orzeczenia.

SSN Zbigniew Puskarski

[wb[

[r.g.]